

Айвенго (скорочено)

Вальтер Скотт

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Події роману відбуваються в мальовничій окрузі Англії, де тече річка Дон. Становище країни на той час було важке, бо англосаксів завоювали нормани. Славетний англійський король Річард Левине серце, вирушивши на боротьбу з сарацинами у Святу Землю, потрапив у полон. Між норманами-переможцями й переможеними саксами розгорявся вогонь ворожнечі й ненависті.

Вечором на одному з пагорбів Західного Йоркширу говорили двоє чоловіків. Старший із них був свинар на ім'я Гурт, а молодший був блазнем, який звався Вамба. Обидва були рабами Седріка Ротервудського. Вони розмовляли між собою англосаксонською мовою і бідкались, що не лишилось більше лицарів, котрі б могли захищати бідного сакса, окрім їхнього господаря – сера Седріка Сакса, який обстоює їх перед норманами.

Раптом на галявині з'явилися вершники, двоє з яких були поважні пани. Перший був ченець, пріор Еймер, який дуже любив полювання, веселі гулянки й інші мирські утіхи. Проте на ті часи не надто вимогливо ставилися до поведження ченців і священиків, тож пріора Еймера все одно поважали. Смаглявий супутник пріора мав дивний напівчернечий, напіввойовничий вигляд і глибокий шрам на чолі, який надавав ще більшій суворості та лиховісності його обличчю.

Пріор запитав у свинаря і блазня дорогу до замка Седріка Сакса. Вамба умисно вказав йому неправильний шлях, бо не хотів, щоб його господар посварився з непроханими гостями, а вони, в свою чергу, побачили вихованку сакса – прекрасну леді Ровену.

Ідучи вказаним шляхом, мандрівники обговорювали запальну вдачу Седріка та красу його родички, леді Ровени. Чоловіки навіть побилися об заклад: пріор мав віддати своєму супутнику Бріяну де Буа-Гільберу, лицарю-храмовику, котрий нещодавно повернувся з Палестини, золотий ланцюг, якщо той визнає красу саксонки. Пріор розповів Бріяну, що Седрік вигнав із дому свого єдиного сина за те, що той наважився глянути закоханими очима на Ровену.

Пріор та лицар мало не заблукали, але зустрічний подорожній, який представився прочанином зі Святої Землі, довів їх до Родервуду, оселі Седріка.

Коли Седріку доповіли, що Жворський пріор та лицар ордену храмовиків Буа-Гільбер просять прихистку серед негоди, він не був радий цьому візиту. Храмовик Бріян прославився як найсміливіший лицар свого ордену, але водночас були відомі його гордощі, чванливість та жорстокість. Однак Седрік, хоча й не був вдоволений візитом

непроханих гостей, запросив їх до вечері.

Поява перед гостями леді Ровени справила велике враження на лицаря Буа-Гільбера. Не зважаючи на пересторогу її опікуна, Бріян де Буа-Гільбер не зводив очей з чарівної саксонки. Ровена була висока і струнка, мала блакитні очі і розкішне волосся каштаново-русявого кольору. Щойно вона помітила, як палко дивиться на неї лицар, відразу затулила обличчя серпанком.

Пріор запросив Ровену з її опікуном на турнір, що мав відбутись післязавтра неподалік від Ашбі де ла Зуш. Седрік вагався, чи їхати йому на таке суєтне свято, яке було невідоме його предкам за тих часів, коли Англія була вільна. Розмову перебив воротар, звістивши, що якийсь незнайомий коло воріт благає прийняти його.

Цим незнайомим був єврей на ім'я Ісаак з Йорку. Абат та лицар-храмовник були обурені тим, що можуть опинитись в одному товаристві з євреєм, але Седрік наказав пустити подорожнього, як велить звичай гостинності. Ісаак виявився високим, худорлявим старим чоловіком. Ніхто з гостей довго не хотів поступитися йому місцем, аж доки один прочанин не запропонував сісти поряд.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

За вечерею прочанин зауважив, що англійські лицарі не були нижчі ані від кого з тих, хто бився за святу землю. Він почав згадувати імена шести найвідважніших лицарів: Річард – король Англії, Граф Лестер, Томас Моултон, Фолк Дойлі, Едвін Торнхем. Ім'я шостого назвав Бріян, бо зазнав від нього поразки у лицарському турнірі Вілфріду Айвенго, так звали останнього бійця, але Бріян не міг змиритися із своєю поразкою в поєдинку і хотів реваншу. Прочанин, швидко зреагувавши, сказав, що виклик прийнятий. Бріян почав вимагати заставу на знак того, що коли Айвенго прибуде з Палестини, він обов'язково проведе з ним двобій. Співбесідник запропонував у заставу дуже цінну реліквію – частинку Хреста Господнього. Бріян запропонував у заставу свій золотий ланцюг із шиї.

Після вечері Ровена таємно зустрілася з прочанином, який розповів знатній панні все, що знав про долю її коханого лицаря Айвенго, котрий нібито врятувався від переслідувань своїх ворогів у Палестині й повертається до Англії. Леді Ровена розповіла прочанину, що коли на турнірі переможе Адельстан Конінгзбурзький, то буде змушена вийти за нього заміж.

Уранці прочанин зайшов до комірчини єврея Ісаака і попередив старого, що тому ліпше покинути замок негайно, адже ще вчора ввечері храмовик Бріян наказав своїм сарацинським слугам напасти на нього та відвезти до замку Філіппа Мальвуазена або Реджинальда Фрон-де-Бефа. Прочанин пообіцяв провести Ісаака таємними лісовими стежками. Разом вони збудили свинопаса Гурда. Коли прочанин попросив у Гурда допомоги – дати віслюка, аби старий єврей міг покинути замок, і щось прошепотів йому на вухо саксонською, той відразу ж скочив, мов опечений, і погодився виконати всі прохання.

Щасливо врятований єврей Ісаак захотів віддячити таємничому прочанинові. Він здогадався, що тому необхідні кінь та зброя, адже під зовнішністю вбогого мандрівника ховалися лицарський ланцюг та золоті остроги, що зблиснули, коли він уранці нахилився над ліжком. Ісаак сказав прочанинові, аби той звернувся до багатого єврея Кірджафа Джейрема з Ломбардії, який мешкав у місті Лейстері.

За тих часів король Річард перебував у полоні у зрадливого та жорстокого герцога Австрійського. Навіть місце ув'язнення короля не було відоме. Брат Річарда – принц Джон, у спілці з Філіппом Французьким, Річардовим ворогом, використовував увесь свій вплив на герцога Австрійського, аби продовжити полон брата, бо хотів отримати корону. Джонови вдалося привернути на свій бік не лише тих, хто боявся Річардового гніву за злочинства, зроблені під час його відсутності, але також і численних шукачів пригод, що, повернулись із хрестових походів.

Чимало розбишак із найбідніших верств населення об'єднувались у величезні ватаги й панувала в лісах та на пустирях, зброєю караючи своїх визискувачів. Самі барони, зробивши кожний зі свого замку щось подібне до фортеці, ставали на чолі беззаконних ватаг. А до того ж у країні поширилася небезпечна пошесть.

Незважаючи на все це, майже все населення брало участь у турнірі, що відбувався в Ашбі. Туди мали приїхати найславетніші лицарі і, можливо, сам принц Джон. На лицарських змагань також мало бути визначене ім'я найпривабливішої жінки, цариці кохання та вроди.

На турнір прибув Ісаак з дочкою Ребеккою, і знову ніхто не хотів поступитись їм місцем. Суперечку помітив принц Джон, який об'їжджав арену на коні. Він відразу впізнав єврея, та ще більшу зацікавленість у ньому збудила Ребеччина врода. Принц крикнув, мовляв, геть, саксонські мужики, дайте місце євреєві та його гарній дочці. Ця образлива мова була звернена до родини Седріка Сакса та його друга й родича Адельстана Конінгзбурзького, який був знатного походження, але мав нерішучу та мляву вдачу, а тому не відразу вихопив зброю, коли де Брасі наставив на нього спис. Зате пан Седрік блискавично витягнув свій меч і одним ударом відтяв вістря від ратища. Гнівno налилося обличчя принца Джона, проте він вимушений був відступити. Він здер з пояса Ісаака торбину, кинув Вамбі кілька червінців і поїхав далі.

Розпочався турнір. За правилами, п'ять лицарів, що викликали, зобов'язувалися битися з усіма супротивниками. Кожному лицареві, що хотів битися, надано було право обирати собі супротивника з-поміж тих, що викликали, торкнувшись його щита. До того ж, коли кожний з лицарів зламає п'ять списів, то принц мав право проголосити переможця першого дня турніру. Другого дня мав відбутися загальний турнір і в ньому могли взяти участь усі лицарі. Тоді лицаря, якого принц проголосить переможцем другого дня, королева вроди та кохання увінчає вінком.

Лицарі на чолі з Бріаном де Буа-Гільбером та Мальвуазеном і Фрон-де-Бефом лишались переможцями у численних поєдинках. Перемоги нормандських лицарів обурювали Седріка. Він хотів, щоб Адельстан став на захист саксонської честі, але той не наважувався на спробу.

Досить довго ніхто не зголошувався продовжити поєдинок, аж раптом почувся звук самотньої сурми, що викликав на бій. Новий боець мав крицевий, рясно покарбований золотом панцер, а за девіз на його щиті був молодий дуб, видертий з корінням, з написом "Позбавлений Спадщини".

Лицар вдарив вістрям списа в щит Бріяна де Буа-Гільбера, викликаючи на бій. Усі були здивовані цією самовпевненістю. Неодноразово під час битви в обох суперників ламалися списи. Але влучним ударом у забрало невідомий лицар вразив противника, зваливши його з коня. Коли переможця попросили вибрати Королеву Кохання і Краси, він вибрав Ровену. Після того лицар викликав решту противників на бій і з такою ж легкістю їх усіх переміг.

Коли ввечері переможені лицарі прийшли до нього, як вимагали правила, віддати свої обладунки та коня, той повівся шляхетно: повернув усім усе назад за невеличку платню, окрім Бріяна, який категорично відмовився забирати обладунки, бо вважав що бій ще не закінчений – він його смертельний ворог.

Виручені гроші Айвенго віддав Ісааку як орендну платню, але згодом гроші йому назад повернула дочка єврея Ребекка, бо вважала, що кращою платнею було збереження життя її батька. Стало зрозуміло, що таємничий лицар і прочанин, котрий просив прихистку в домі Седріка Сакса, були однією особою.

Наступного дня мали відбутись чергові поєдинки. За статутом, лицар Позбавлений Спадщини мав стати на чолі саксонців, а Бріян де Буа-Гільбер, визнаний напередодні за другого після переможця вояка, – на чолі норманців. Адельстан вирішив брати участь у змаганнях і пристав до партії храмовика Бріяна.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Бріян де Буа-Гільбер і лицар Позбавлений Спадщини увесь час намагалися зіткнутися один з одним, добре розуміючи, що, коли буде подоланий один із них, це означатиме перемогу.

Зрештою, загін лицаря Позбавленого Спадщини став програвати справу. Фрон-де-Беф і Адельстан помчали на лицаря Позбавленого Спадщини. Глядачі крикнули берегтися лицарю, але тут раптом втрутився у бій лицар у чорному панцері, який досі майже не брав участі в бою. Він помчав на допомогу ватажкові. Чорний Лицар повалив Фрон-де-Бефа і повернув коня в бік Адельстана. Він видер з велетневих рук сокиру і так оперішив Адельстана по шолому, що той непритомний упав на арену.

Коли над головою Бріяна було зведено грізний меч, принц Джон припинив битву, щоб урятувати храмовика. Принц оголосив, що слава цього дня належить Чорному Лицарю, але той кудись зник. Тож принц оголосив героєм дня лицаря Позбавленого Спадщини. Проте навіть під час нагородження лицар не бажав відкривати свого обличчя. Однак у тяжкому бою він був поранений, а тому не зміг опиратись, коли маршали, незважаючи на його слова, зняли шолом. Усі побачили гарні риси обличчя 25-річного юнака з густими руськими кучерями. Обличчя його було бліде, мов смерть, і

де-не-де заплямоване кров'ю.

Ледве глянувши на нього, леді Ровена тихо скрикнула, бо це був не хто інший, як Айвенго – син Седріка. Вона поклала переможцеві на схилену голову блискучий вінець і сказала, що ніколи ще лицарський вінець не вінчав гіднішого. Лицар схилив голову й поцілував руку прекрасної королеви, а потім упав непритомний до її ніг. Маршали зняли з Айвенго панцер і побачили, що вістря спису, пробивши нагрудник, поранило його в бік.

Принцу Джону не сподобалося, що невідомим лицарем виявився Айвенго. Наближені принца заговорили про сум леді Ровени, який вона намагалась приховати, побачивши нерухоме тіло Айвенго біля своїх ніг. Принц сказав, що втішить її сум, видавши заміж на нормана де Брасі.

На завершення цього дня турніру відбулися змагання у стрільбі, в яких переміг селянин на ім'я Локслей. Він не пристав на пропозицію принца Джона піти до нього на службу, адже запрягся ніколи не вступати на службу ні до кого, крім короля Річарда.

З нагоди закінчення турніру Принц Джон наказав приготувати розкішний бенкет у замку Ешбі. Седрік та Адельстан приїхали на гостину до принца, але Ровени з ними не було. На святкуванні принц Джон і його придворні всіляко намагалися принизити Седріка, але гордий сакс помстився своїм кривдникам, виголосивши тост за здоров'я короля Річарда Левове Серце. Після цього він покинув залу разом з Адельстаном.

Зібрати назад до купи співучасників змови принца Джона намагався Вальдемар Фіцурз, доводячи, що, якщо Річард і повернеться, то буде сам-один, без супутників, без друзів. Кістки хороброго його війська біліють у пісках Палестини. Небагато з його прибічників, що повернулися додому, як ото Вільфрід Айвенго, тиняються по світу обшарпаними жебраками. Фіцурз доводив, що такий король, як принц Джон, буде більш вигідним для знаті. Ці докази зробили свою справу. Більшість представників дворянства згодилася з'явитися на збори в Йорку, де мали вжити заходів для того, щоб корона була покладена на голову Джона.

Моріс де Брасі утаємничив Фіцурза у свої плани напасти на саксонців і викрасти в них красуню Ровену. Сам план замислив храмовик Бріян де Буа-Гільбер, який зі своїми супутниками мав зіграти роль розбійника, а де Брасі мав звільнити від удаваних злодіїв красуню.

Тим часом Чорний Лицар дістався до західної Йоркширської округи. Незабаром він в'їхав на невелику галявину, де під скелею стояла проста хатина. Там лицар познайомився із пустельником, якого називали копменгерстським кліриком. Чернець запропонував йому небагату вечерю, а потім і барильце вина. Коли ж "святий" отець показав гостеві сховану в комірчині зброю, той переконався, що його господар не зовсім той, за кого себе видає. У двері до них хтось раптом постукав...

Коли Айвенго впав непритомний на арені в Ешбі, Седрік наказав своїм челядникам доглянути сина, а потім, коли юрба розійдеться, доставити до Ешбі. Однак їх випередили: коли юрба розійшлася, разом із нею зник і лицар.

Пізніше, після нечемного прийому у принца Джона, саксонські пани вирушили на

вечерю до абата Вільтгофа, котрий, сам зі старовинного саксонського роду, прийняв гостей дуже ласкаво. Наступного ранку гості залишили оселю свого гостинного хазяїна.

Коли вершники виїздили з монастирського двору, трапилася незначна пригода, й вона немало збентежила саксів: худий чорний пес, сидючи на задніх лапах, жалісно вив, а потім, дико гавкаючи й стрибаючи на всі боки, побіг услід подорожнім.

Седрік упізнав собаку Гурда і кинув у нього дротиком. Це обурило свинопаса, котрий і так був у немилості у свого господаря через те, що втік із замку допомагати в турнірі лицареві Айвенго.

Діставшись до лісу, подорожні раптом почули крики про допомогу. Під'їхавши до того місця, відкіля їх було чути, вони зі здивуванням побачили кіннотні ноші, скинуті додолу; біля них сиділа молода дівчина, багато одягнена по-єврейському, і якийсь старий єврей бігав туди й сюди, благаючи допомогти. Ісаак із Йорку (це був він) розповів Адельстанові та Седрікові, що він найняв в Ешбі шістьох людей для охорони та віслюків, щоб перевезти хворого друга, та провідники не лише втекли, але забрали й віслюків, лишивши єврея з дочкою напризволяще. Адельстан хотів було відмовити зустрічним у допомозі, але Ребекка переконала леді Ровену допомогти не стільки їм самим, як тому пораненому, якого вони везуть з собою, не вказуючи, проте, хто цей поранений.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Коли вони всі разом вирушили далі й опинились у міжгір'ї, на них несподівано напали, захопивши в полон. Уникнути цього вдалося лише Гурдові та Вамбі. Зустрівшись у лісі, вони вирішили удвох рушити на порятунок Седрікові та іншим. Свинопас і блазень зустріли у лісі Локслея – селянина, котрий дістав нагороду переможця у стрілянні із самострілу. Локслей пообіцяв зібрати загін, щоб визволити пана Седріка та решту полонених. Локслей не був простим селянином, він мав збройну лісову ватагу. Локслей наказав почати стеження за нападами, які вели полонених до Торквільстону, замку Фрон-де-Бефа, а сам разом із Гурдом і Вамбою пішов до копменгерстської каплиці. Локслей і слуги пана Седріка розповіли клірикові й Чорному Лицарю про прикру пригоду, і ті запевнили, що допоможуть врятувати бранців.

Поки вживали заходів, щоб урятувати Седріка та його супутників, храмовик Бріян домовлявся із де Брасі, про те, що той має зіграти роль визволителя леді Ровени, і зізнався, що йому значно більше до вподоби красуня-єврейка Ребекка.

Седрік і решта прибули у Торквільстон, старовинний замок Реджинальда Фрон-де-Бефа. Леді Ровену ув'язнили у віддаленій частині замку. Те саме зробили і з Ребеккою, незважаючи на всі благання її батька, що пропонував навіть гроші, аби тільки залишили їх разом. Адельстан просив дворецького переказати серу Реджинальдові Фрон-де-Бефові, що викликає його на бій.

Ісаака із Йорку кинули до однієї з підземних в'язниць. До нього прийшов де-Беф і

почав загрожувати євреєві розправою, якщо той не відважить йому тисячу фунтів сріблом. Ісаак уже майже було погодився на це, коли Фрон-де-Беф сказав, що віддав його дочку Ребекку за покоївку серу Бріану де Буа-Гільберу. Ісаак сказав, що не дасть ніяких грошей, поки йому не віддадуть дочку цілу й незайману. Від негайних тортур Ісаака врятував лише звук рогу, який долинув із подвір'я, що примусив його мучителя покинути підземелля.

Близько півдня де Брасі прийшов до кімнати леді Ровени, щоб здійснити свій намір, – прохати її руки, а разом із цим здобути її маєтки. Однак горда дівчина зневажливо зреагувала на залицяння, докоряючи йому за поведінку, негідну лицаря. Де-Брасі вдався до шантажу: розповівши леді Ровені про те, що невідомий поранений, якого везли з собою Ісаак та Ребекка, був Айвенго, він запропонував їй погодитись на його пропозицію, рятуючи життя коханому. У відповідь на це Ровена так тяжко розридалась, що зворушила навіть жорстоке серце де Брасі. Схвильований цими думками, він міг лише прохати сердешну Ровену заспокоїтись й запевняв, що вона не має причин так побиватися, але його слова перепинив гострий звук рогу, що стурбував разом із ним також інших мешканців замку.

Тоді як в інших частинах замку відбувались описані сцени, Ісаакова дочка Ребекка чекала у далекій самотній вежі, як вирішиться її доля. Там побачила вона якусь стару жінку, що бурмотіла собі під ніс саксонську пісню. Стара, яка назвалась Урфрідою, розповіла дівчині свою печальну історію. Вона була молодого і вродливою, коли Фрон-де-Беф, батько Реджинальда, обложив цей замок, а дівчина зробилася здобиччю переможця, втративши батька і братів.

Хоч як підготувала себе Ребекка до того, щоб спокійно зустріти небезпеку, проте вона вся затремтіла, коли до кімнати зайшов лицар-храмовик Бріан де Буа-Гільбер. Присягаючись хрестом, він став освідчуватись дівчині в коханні, говорячи, що зраджений колись жінкою, віддав своє життя служінню в ордені. Однак краса та вдача Ребекки так його вразили, що він побачив у ній близьку душу для своїх честолобних задумів. Слова лицаря дуже обурили Ребекку: хоч вона й була іншого віровизнання, а проте вважала огидним таке ставлення до святині та священних обітниць. Вона пообіцяла Бріану, що всі люди його ордену дізнаються, що він згрішив з єврейкою. Дівчина розкрила ґратчасте вікно, що виходило на дозорну вежу, і за одну мить стала на самому краї валу. Вона була сповнена рішучості виконати свій замір покінчити життя самогубством. Злякавшись, Бріан де Буа-Гільбер залишив кімнату, а Ребекка стала молитися.

Бріан, де Брасі і Фрон-де-Беф зібралися разом, почувши звук рогу. Їм передали лист. У листі, підписаному Вамбою, Гурдом, Локслеєм та Чорним Лицарем, вимагалось негайно відпустити на волю пана Седріка, Адельстана, леді Ровену та інших захоплених. У разі відмови Бріана і решту оголосять розбійниками та викличуть на бій.

На це вельможні панове відповіли, що вирішили піддати страті полонених, а тому єдине, чим їхні друзі можуть їм прислужитись, – це прислати до замку священика для останньої сповіді.

Біля замку зібралась величезна юрба народу, що складалась із лісової вольниці, саксонських мешканців сусідньої округи та з Седрікових васалів і рабів. Чорний Лицар хотів, щоб хтось прокрався до замку і довідався, як справи у полонених. Вамба перевдягнувся на священника і рушив до замку.

Коли блазень у пустельниковому каптурі та балахоні, підперезаний вузлуватим мотузком, підійшов до брами Фрон-де-Бефового замку, вартовий спитав його, хто він та що йому треба. Вамба відповів, що він вбогий брат ордену святого Франциска й прийшов сюди напутити сердешних полонених.

Потрапивши до ув'язнених, Вамба запропонував Седрікові перевдягтися у свій одяг та покинути замок. Перевдягнувшись на священника, Седрік зустрів у коридорі Ребекку, котра намагалась умовити його відвідати хворого Айвенго. Однак Седрік хутко залишив дівчину, і несподівано стара Урфріда закликала його до своєї кімнати.

Урфріда відразу впізнала, що вдаваний священник – сакс. Вона стала розповідати йому свою історію, і Седрік зі здивуванням дізнався, що ця жінка – дочка шляхетного сакса, друга й бойового товариша його батька Торквіля Вольфгангера. Вимушена жити серед ворогів і вбивць своєї родини, вона ненавиділа їх шаленою ненавистю й усе життя намагалася шкодити їм. Їй удалося зробити ворогами старого Фрон-де-Бефа й сина його, Реджинальда, і розпалювати цю ворожнечу, аж доки тиран не загинув від руки свого власного сина.

Седрікові вдалося невідомим покинути замок. Щойно після того, як Седрік щасливо врятувався, було викрито обман. Фрон-де-Беф став вимагати викуп в саксонців, і Адельстан пообіцяв заплатити за себе та своїх товаришів викуп у тисячу марок. Однак барони та храмовик хотіли лишити в замку Ісаака з дочкою, блазня та леді Ровену.

Саксонських полонених саме виводили, коли ввели ченця Амбросія, який повідомив, що в полон було взято Жорвоського пріора. Дивлячись на обложників, які скупчились під стінами замка, де Брасі зауважив, що на чолі юрби стоїть Чорний Лицар.

Саме Айвенго був на ношах, коли Седрік із челяддю зустріли Ісаака та його дочку, покинутих провідниками. Ребекка вміла добре лікувати. Своїх медичних знань набула вона від старої єврейки, дочки одного славетного лікаря. Вона виходжувала пораненого Айвенго, хоча й зрозуміла, що він кохає Ровену.

Потрапивши у полон до замку Фрон-де-Бефа, про Айвенго дізнався де Брасі. Лицарська честь не дозволила де Брасі викрити присутність Айвенго де-Бефові – той, безперечно, без жодного вагання вбив би пораненого. Доглядати Айвенго стала Урфріда, але стара швидко передала свій обов'язок пильнувати хворого Ребецці. Щойно Ребекка знову побачила Айвенго, вона здивувалася, відчувши, як палко зраділо її серце. Оскільки під стінами замку вже розгорнулась битва, дівчина стала коло вікна, щоб переказувати йому все, що відбувається зовні.

Чорний Лицар здолав велетня Фрон-де-Бефа. Нарешті обложники розбили замкову браму, хоча й не змогли взяти міст, що вів до замку. Після першого успіху обложників

Буа-Гільбер та де Брасі зійшлися на нараду в замковій залі. Вони усвідомлювали, що Фрон-де-Беф помирає, і вони лишаються без його підтримки та надлюдської сили, а тому змовилися, що де Брасі візьме на себе оборону брами, а з храмовиком залишаться в резерві чоловік із двадцять.

Тим часом володар обложеного замку, конаючи, лежав на своєму ліжку. Коло нього з'явилася Ульріка, котра жадала помститись за своїх убитих батька і братів та за своє знівечене життя. Вона підпалила замок, залишивши страшного лицаря, покинутого всіма, помирати лютою смертю. Седрік сповістив про Ульріку Чорному Лицарю і Локслею. Вони зраділи, що в них знайшовся друг.

Чорний лицар спорудив своєрідний плавучий міст чи то довгий пліт, за допомогою якого сподівався перебратися через рів, незважаючи на опір ворогів. На це довелося витратити деякий час, та ватажки не журилися, бо це давало Ульріці змогу виконати її обіцянку про допомогу, хоч би якою вона не була.

Обложники відчинили браму, а Седрік та Чорний Лицар під хмарою каміння та стріл намагались спустити на воду пліт. Цієї миті обложники помітили на розі вежі червоний прапор, про який Ульріка казала Седрікові. Відважний Локслей перший угледів його.

Так само і їхні вороги помітили, що замок горить. Бій тривав, і обложникам удавалось просуватись усе далі, незважаючи на каміння, котре летіло з мурів. Між де Брасі та Чорним Лицарем розгорівся кривавий поєдинок, і норман здався на ласку переможця. Він попередив, що Вільфрід Айвенго поранений і загине у палаючому замку, якщо не врятувати його негайно.

Коли вогонь підбирався до кімнати, в якій лежав Айвенго, Бріан прибіг і забрав з собою Ребекку. Поранений Айвенго не зміг йому перешкодити. Невдовзі Айвенго врятував від вогню Чорний Лицар.

Більшість залоги чинила опір щосили, лише небагато хто прохав пощади – і ніхто не дістав її. Поміж усього цього жаху Седрік шукав Ровену, і вірний Гурд ішов за ним, докладаючи максимум зусиль, щоб відбивати удари, скеровані на його пана. Саксові пощастило дістатися до кімнати своєї вихованки тієї самої миті, коли вона, зневірившись у своєму порятунку, сиділа, із жахом чекаючи на неминучу смерть. Він доручив Гурдові провести її, цілу й неушкоджену до передової вежі.

Гордий храмовик мужньо бився, не зводячи очей з Ребекки, посадженої на коня одного із сарацинських невільників. Адельстан, котрий, помітивши жіночу постать і думаючи, що це Ровена й що лицар везе її силою, вступив у бій із Буа-де-Гільбером, однак храмовик виявився сильнішим і, подолавши свого суперника, в супроводі своїх людей покинув місце битви.

Охоплена радістю помсти Ульріка опинилась на горі вежі, де вона стояла, в шаленому захопленні вимахуючи руками. Нарешті вежа завалилася із жахливим гуркотом, і Ульріка загинула в полум'ї, що зжерло також її ворога і ката.

Лісова вольниця зібралася коло свого дерева в Гертгільському лісі. Тут вони й залишились на ночівлю, зміцнюючи свої сили після важкої облоги. Ніхто не бачив

копменгерстського клірика.

Седрік сумував за шляхетним Адельстаном Конінгзбурзьким. Він також відпустив на волю свого вірного слугу Гурда, подарувавши йому ділянку землі у своїх Вальбергемських володіннях.

Тут почулося кінське тупотіння, і незабаром верхи з'явилася леді Ровена, стомлена і бліда, але на її обличчі була, проте, помітна надія на краще майбутнє; їй було відомо, що Айвенго перебуває у безпечному місці, а також те, що Адельстан помер.

Перш ніж рушити в дорогу, Седрік висловив свою особливу подяку Чорному Лицарю й ревно прохав його їхати з ним до Родервуду. Та їхати туди Лицарю не давали негайні справи. Лицар також відпустив полоненого де Брасі, а Локслей запевнив його, що коли б йому не знадобилась допомога, він зможе отримати її від лісової братії.

Згодом до гурту приєднався пустельник, котрий звільнив із палаючого замка єврея Ісаака, а ще пізніше привели полоненого пріора Еймера Жорвоського. Громада стала вимагати з Ісаака та пріора грошей за звільнення, і єврей був вимушений пообіцяти заплатити відкуп за них обох. Старому було байдуже все, адже він думав, що назавжди втратив свою улюблену дочку Ребекку. Але один із вольниць сповістив, що красуня-єврейка перебуває в руках сера Бріяна, а тому батько має поспішити на перемовини з храмовиком, який полюбляє блиск червінців. Пріор пообіцяв написати листа до лицаря-храмовика з проханням віддати дівчину за викуп, який готовий заплатити старий Ісаак.

Чорний Лицар, що з великим зацікавленням стежив за всіма цими сценами, також попрощався з ватажком Локслеєм.

У йоркському замку був великий бенкет. Принц Джон запросив на нього тих баронів, прелатів та ватажків, за допомогою яких сподівався здійснити свої честолобні плани щодо братового трону. Наступного дня після того, як був завойований Торквільстон, у Йорку пролунала глуха звістка, що де Брасі та Буа-Гільбер, вкупі зі спілником їхнім Фрон-де-Бефом, потрапили до полону або ж убиті. Принц Джон погрожував помститися саксонцям, коли в залі з'явився де Брасі. Він повідомив, що храмовик утік, а Фрон-де-Беф загинув у вогні, а найгірше те, що Річард в Англії і де Брасі бачив його на власні очі. Він мав на увазі Чорного Лицаря, котрий розкрив йому своє справжнє ім'я.

Принц Джон зрозумів, що єдиний спосіб урятувати себе - це підстерегти брата. Фіцурз узявся до цієї справи. У свою чергу, принц Джон наказав пильно стежити за де Брасі, котрому він не довіряв повністю.

Ісаак із Йорку рушив до Темпльстовської прецепторії, щоб звільнити свою дочку. Та за чотири милі до Темпльстоу він зовсім знесилів і зупинився у свого приятеля, єврейського рабина, дуже відомого лікаря Натана Бен Ізраеля. Той повідомив Ісаакові, що сам Лука де Бомануар, голова ордену храмовиків, якого звуть великим магістром, перебуває в Темпльстоу. Він приїхав до Англії несподівано для хрестоносців і з'явився поміж них, готовий виправляти й карати їх своєю дужою, рішучою рукою.

Ісаак передав Луці де Бомануару листа від Жорвоського пріора, в якому той розповідав історію викрадення Бріаном де Буа-Гільбером дочки старого єврея і прохав

допомогти звільнити дівчину за викуп. Великий магістр був обурений тим, що один із кращих лицарів його ордену став жертвою спокуси кохання до невірної єврейки, і гнів його впав на голову дівчини, котра була відома як лікарка, що здобула свої знання від спаленої на вогнищі чаклунки Міріам. Голова ордену храмовиків наказав виштовхати старого єврея за браму, погрожуючи йому тим, що розправиться з дівчиною, як із чарівницею. Ісаак, не тямлячись від горя, вирушив до Бен Ізраеля, не уявляючи, в кого шукати допомоги.

Альберт Мальвуазен, президент чи прецептор темпльстонський, був братом Філіппа Мальвуазена; як і цей барон, він щиро товаришував з Бріаном де Буа-Гільбером. Між тим він умів подобатися великому магістру і сподівався, що йому вдасться врятувати життя Ребецці. Прецептор спочатку був на боці дівчини, адже в місті було кілька євреїв лікарів, яких ніхто не звав чарівниками, хоча вони дивовижно виліковували людей. Однак великий магістр заповзявся знищити єврейку, аби її смерть стала за очищувальну жертву, достатню, щоб викупити всі любовні інтриги лицарів ордену, і ні прецепторові, ні Буа-Гільберу не вдалося його переконати. Нарешті Мальвуазен вирішив, що краще буде, якщо помре ця жалюгідна дівчина, аніж загине для братства Бріан де Буа-Гільбер.

Перед початком суду Ребецці, коли вона входила до зали, всунули в руку шматок паперу. Вона взяла його майже несвідомо й тримала в руках, не прочитавши, що в ньому було. На суді великий магістр звинуватив Ребекку в тому, що вона затьмарила розум кращому лицареві ордену храмовиків. Звернувшись до присутніх із запитанням, що вони можуть сказати про життя та вчинки обвинуваченої, він викликав селянина, якого лікувала дівчина. Проте його свідчення нічим не допомогли.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Інші свідки стверджували, ніби Ребекка, перебуваючи в замку із Буа-Гільбером, оберталася на лебедя. Буа-Гільбер не міг нічого сказати на суді, лише промовив, дивлячись на Ребекку: "Згорток... Згорток..."

Ребекка, опустивши очі на смужку пергаменту, прочитала: "Вимагай двобою". Вона згадала, що за стародавніми законами, хтось із лицарів міг вступитися за честь дівчини, прийнявши виклик на двобій, і в такий спосіб врятувати її життя. Ребекка сказала, що вимагає двобою. Дівчина, знявши з руки вишиту рукавичку, кинула її до ніг магістра.

Буа-Гільбер мав мужньо вийти на бій, а Ребекка мала три дні, щоб знайти бійця. Дівчина мусила знайти посланця, який сповістив би її батька про скрутне становище. Снеллів син, Гіг, якого лікувала єврейка, викликався виконати її доручення. Він передав Ісаакові листа від дочки, в якому вона прохала, щоб її життя на поєдинку відстоював лицар Айвенго, і старий єврей, не гаючись, вирушив на розшуки Седрікового сина.

Увечері того дня, коли закінчився процес, хтось злегка постукав у двері кімнати, де

була ув'язнена Ребекка. Це був Бріян де Буа-Гільбер, котрий не втрачав надії востаннє порозумітись із дівчиною. Він переконував її, що якого б лицаря не вдалося знайти старому Ісаакові, він все одно буде переможений ним, Буа-Гільбером, і тоді Ребекка помре повільною і жорстокою смертю у муках. Якщо ж він сам відмовиться битися із захисником єврейки, його оголосять збезчещеним та знеславленим лицарем, викритим у чаклуванні та змові з невірними. Однак він готовий втратити своє славетне ім'я, якщо Ребекка погодиться бути з ним. Тоді вони могли б утекти до Палестини і там здійснити честолобні задуми храмовика. Проте дівчина відкинула всі пропозиції Буа-Гільбера.

Чорний Лицар, розлучившись зі шляхетним Локслеєм, рушив до пріорства святого Ботольфа, одного сусіднього монастиря, незначного територією й прибутками. Після того як було взято замок, туди перенесли Айвенго під охороною Гурда та Вамби. Зустріч Айвенго і його рятівника була дуже зворушлива.

У лісі на Чорного Лицаря напали, але на допомогу прийшов Локслей та його йомени. Вони швидко покінчили з розбишаками. Всі вони полягли на місці вбитими чи смертельно пораненими. Знявши шолом з одного із нападників, Чорний Лицар із подивом упізнав Вальдемара Фіцурза, котрий виконував ганебне доручення принца Джона. Утім, Чорний Лицар подарував Фіцурзові життя, наказавши залишити Англію протягом трьох днів. Тут же лицар розкрив усій братії своє справжнє ім'я, визнавши, що він – король Річард Англійський. У відповідь Локслей також відкрив, що є королем лісової вольниці – Робін Гудом із Шервудських лісів.

Поява нових вершників привернула увагу всіх присутніх. Це прибули Вільфрід Айвенго на коні ботольфського пріора й Гурд, що їхав у супроводі з ним на бойовому коні самого лицаря. Айвенго був безмежно здивований, побачивши на невеликому моріжку, де раніше точився бій, свого володаря, забрудненого кров'ю, і навколо нього шість чи сім трупів.

На галявині було влаштовано бенкет, який вдалося припинити, лише коли Робін Гуд наказав затрубити в ріг, який Річард прийняв за Мальвуазенів. Він зробив це, щоб покласти край гульні, що відбирала в короля години, потрібні на серйозніші справи.

І хоча спочатку Річард розгнівався, потім він визнав рацію короля лісової вольниці та вирушив у путь. Король у супроводі Айвенго, Гурда та Вамби без жодної перешкоди дістався до конінг'збурзького замку, де саме ладналися до похоронного обіду за спочилим сером Адельстаном.

Седрік, побачивши Річарда (якого він знав лише як хороброго Чорного Лицаря), підвівся, зберігаючи власну гідність, і за звичаєм вітав його словами: "Як здоров'я?", піднявши при цьому свій келих. Королю були знайомі звичаї його англійських підданців, він, відповідаючи на вітання, промовив: "П'ю за здоров'я" і надпив з келиха, поданого йому дворецьким. Так само ввічливо вітали й Айвенго, що мовчки відповів батькові на привітання уклоном, замінивши звичайні на цей випадок слова, аби його не впізнали з голосу.

В іншій кімнаті вони побачили близько двадцяти саксонських дівчат на чолі з Ровеною, що вишивали і плели вінки. Ровена гідно й ласкаво вітала свого рятівника.

Вираз її обличчя був серйозний, та не журний, і хтось подумав би, чи не сумує вона більше за Айвенго, не знаючи нічого про його долю, ніж за Адельстаном, котрого всі вважали небіжчиком.

Король Річард звернувся до Седріка, прохаючи його помиритись зі своїм сином Айвенго й повернути йому батьківську любов. Щойно були вимовлені слова пробачення, як двері широко відчинилися, й Адельстан, зодягнений у саван, з'явився перед ними блідий, з розгубленим поглядом, подібний до мерця, що вийшов з могили.

Коли присутні оговтались від його появи, Адельстан розповів свою дивовижну історію: в жорстокій сутичці лезо Буа-Гільбера вдарило його плазом і було відбите держакон доброї палиці. Коли Адельстан очуняв, то побачив себе в труні, – на щастя, відкритій – перед вівтарем сентедмундської церкви. Лицареві вдалося втекти і потрапити саме на власні поминки до замку Седріка. Адельстан сказав, що відмовляється від шлюбу з Ровеною заради Айвенго. Та раптом усі побачили, що Айвенго зник. Врешті довідалися, що до нього приходив якийсь єврей і що після короткої розмови з ним він розшукав Гурда, свою зброю та лати і залишив замок.

Година, що мала вирішити Ребеччину долю, наближалася. Вільфрід Айвенго з'явився, щоб звільнити Ребекку, вийшовши на герць із сером Бріаном де Буа-Гільбером, як із зрадником, убивцею та брехуном. Вражений Буа-Гільбер хотів відмовитись від поединку з огляду на рану молодого лицаря, але той нагадав йому те, як він заставив золотий ланцюг проти священної реліквії, що битиметься з Вільфрідом Айвенго за втрачену честь, і зрештою, храмовик став до бою.

Виснажений кінь Айвенго і не менш од нього знесилений вершник не встояли перед влучно спрямованим списом та дужим конем храмовика. Та хоч спис Айвенго ледве торкнувся Буа-Гільберового щита, храмовик, на подив усіх присутніх, упав додолу. Айвенго, звільнившись із-під свого коня, зараз-таки підхопився на ноги, поспішаючи виправити свою невдачу мечем. Але ж супротивник його не підводився. Коли з Буа-Гільбера зняли його шолом, стало очевидно, що він номер від розриву серця.

У цей момент на арені з'явився Чорний Лицар у супроводі численного загону вояків та кількох цілком озброєних лицарів. Він пошкодував, що Буа-Гільбер, якого він призначав для себе, вже впав на полі бою, і звинуватив у державній зраді Альберта Мальвуазена. Великий магістр сказав Річарду, що їхню суперечку розв'яжуть папа та королі Європи. Із цими словами магістр, не чекаючи відповіді, дав сигнал рушати.

Під час замішання, що сталося, коли похід рушив, Ребекка нічого не бачила й не чула. Вони з батьком нишком покинули фатальне місце, тоді як увага всіх була прикута до короля Річарда.

У розмові граф Ессекс розповів Айвенго, що нерозсудливий король облишив усі власні справи, мов справжній шукач пригод, щоб особисто власною своєю рукою розв'язати суперечку поміж храмовиком і єврейкою, тоді як неподалік від Йорку принц Джон збирав своїх прибічників. Однак коли бунтарі розбіглись, сам принц Джон приїхав сповістити короля Річарда про це, і той не наказав кинути його до в'язниці, а

прийняв його так, мов зустрівся з ним після полювання! Саме цим, на думку багатьох сучасників, великодушний король спонукав багатьох своїх наближених до зради.

За свідченням тогочасних судових процесів виявляється, що Моріс де Брасі поїхав за море й перейшов на службу до Філіппа Французького; Філіппа де Мальвуазена й брата його, Альберта стратили, хоч кара заколотника Вальдемара де Фіцурза обмежилася вигнанням. А принц Джон, через якого була замислена вся ця змова, не дістав навіть догани від свого добродушного брата.

Через деякий час Седріка-Сакса викликали до двору Річарда, що затримався в Йорку, примиряючи прилеглі графства, де було неспокійно через колишні інтриги його брата. Це було дуже неприємно Седрікові, оскільки Річард, повернувшись, знищив цим самим останню Седрікову надію на можливість реставрації саксонської династії в Англії.

Крім того, Седрікові довелося, хоч і проти власної волі, переконатися, що його план остаточного об'єднання всіх саксів через шлюб Ровени з Адельстаном зазнав цілковитої невдачі. Незабаром Седрік погодився на шлюб своєї вихованки й Айвенго. Річард був особисто присутній на весіллі, і те, як поставився він до саксів, досі принижуваних та пригноблених, викликало в них надії повернути собі втрачені права безпечнішим способом, ніж непевний шлях чвар.

Наступного дня після цього щасливого весілля Ельгіта, Ровенина покоївка, сповістила її зранку, що якась дівчина хоче її бачити й прохає дозволу переговорити з нею віч-на-віч. Це була Ребекка, котра повідомила Ровені, що виїздить із Англії назавжди. Єврейка лишила своїй щасливій суперниці вправлену в срібло скриньку з надзвичайно дорогим діамантовим намистом та такими ж сережками. Ребекка розповіла, що хоче присвятити своє життя лікуванню людей.

Айвенго довго й щасливо жив із Ровеною, проте часто пригадував Ребеччину вроду та величну її душу. Він відзначився на службі в Річарда, і король ушанував його численними виявами своєї ласки. Він був би звеличений набагато більше, якби героїчний Річард Левове Серце не загинув передчасно у Франції. Разом зі смертю великодушного, але запального та надто романтичного короля загинули всі його честолюбні й шляхетні плани.

Стислий переказ скорочено, автор: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу